

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoiden liiketoiminnan aloittamisesta, harjoittamisesta ja toiminnan vakauden valvonnasta, direktiivien 2005/60/EY ja 2006/48/EY muuttamisesta sekä direktiivin 2000/46/EY kumoamisesta

KOM(2008) 627 lopullinen – 2008/0190 COD

(2009/C 218/06)

Neuvosto päätti 30. lokakuuta 2008 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 47 artiklan 2 kohdan ensimmäisen ja kolmannen virkkeen sekä 95 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

”Ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoiden liiketoiminnan aloittamisesta, harjoittamisesta ja toiminnan vakauden valvonnasta, direktiivien 2005/60/EY ja 2006/48/EY muuttamisesta sekä direktiivin 2000/46/EY kumoamisesta”

Asian valmistelusta vastannut ”yhtenäismarkkinat, tuotanto ja kulutus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 3. helmikuuta 2009. Esittelijä oli Peter MORGAN.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 25.–26. helmikuuta 2009 pitämässään 451. täysistunnossa (helmikuun 26. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon äänin 156 ääntä puolesta ja 1 vastaan 10:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Kun otetaan huomioon sähköisen tietojenkäsittelyn asteittainen soveltaminen rahoituspalveluihin, voisi kuvitella sähköisen rahan olevan jo käytössä. Sekkejä luetaan ja lajitellaan sähköisesti, ja pankkiautomaatit, myyntipäätteet ja muunlaiset maksulaitteet lukevat pankki- ja luottokortteja sähköisesti. Kaikki nämä sovellukset perustuvat pankkitilin käytettävissä olevaan katteeseen, jota voidaan rajoittaa vakuusvaatimuksilla tai jonka pankki määrittää (esim. luottokorttien osalta). Kaikissa tapauksissa pankki selvittää asiakkaidensa luottokelpoisuuden ja vilpittömyyden ja myöntää sekkivihkot sekä pankki- ja luottokortit tämän selvityksen perusteella. Mahdollisuudet päästä osalliseksi kyseisestä sähköisestä luottojärjestelmästä riippuvat luottokelpoisuudesta. Useilla – pankkipalveluverkoston ulkopuolella olevilla tai sitä vain vähän käyttävillä – yhteiskuntaryhmillä ei tätä mahdollisuutta ole.

1.2 Sähköinen raha on eri asia. Sen käyttö ei riipu luotosta vaan edellyttää ennakkomaksua. Ennakkomaksu muutetaan sähköisen rahan liikkeeseenlaskijan hallinnoimaksi sähköiseksi korttikkeeksi. Ennakkomaksun sisältävä sähköinen väline voi olla kannettava väline (usein rahakortti) tai internetissä käytettävä online-tiedosto. Sähköinen raha mahdollistaa (yleensä) pienehköjen summien maksamisen ilman käteisrahaa eri ympäristöissä, kuten myyntipisteissä tai verkossa mobiili- tai internetyhteyden avulla. Sähköisen rahan käyttö ei ole suoraan yhteydessä luottokelpoisuuteen. Ainoa, mitä tarvitaan, on ennakkomaksukyky.

1.3 Sähköinen raha ei todennäköisesti koskaan kykene tyydyttämään kaikkia rahankäyttötarpeita. Se ei varmaankaan kor-

vaa sängyn alla pidettävää, 500 euron seteleitä sisältävää laatikkoa, mutta sitä tulisi voida käyttää maksuihin, joita varten kannamme mukamme kolikoita ja seteleitä. Sähköisen rahan käyttöönotto on kuitenkin tähän asti ollut erittäin hidasta. Onnistuneilla aloitteilla on ollut yhteys tietoyhteiskunnan kehitykseen. Sähköisen rahan käytön olisi edettävä tietoyhteiskunnan kehittymisen rinnalla. Siitä olisi tultava tietoyhteiskunnassa käytettävä raha. Sen tuleva käyttöönotto riippuu tietoyhteiskunnassa toteutettavista yritysaloitteista ja teknisistä innovaatioista. Nyt käsiteltävänä olevalla direktiivillä pyritään poistamaan keksintöjä ja innovaatioita haittaavat esteet. ETSK kannattaa tätä tavoitetta.

1.4 Euroopan komissio totesi 1990-luvun lopussa ainoastaan luottolaitosten laskevan liikkeeseen sähköistä rahaa, ja se yritti laajentaa kyseisiä palveluita tarjoavien yritysten kirjoa. Markkinoiden kehittämiseksi komissio antoi sähköistä rahaa koskevan direktiivin (2000/46/EY), jolla oli tarkoitus helpottaa muiden kuin luottolaitosten (sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoiden) pääsyä sähköisen rahan markkinoille.

1.5 Sähköistä rahaa koskevalla direktiivillä pyrittiin luomaan sääntelyjärjestelmä, jossa otetaan huomioon sähköisen rahan uusien liikkeeseenlaskijoiden toimintaan liittyvät riskit ja joka mahdollistaa teknologisten ratkaisujen ja innovaatioiden kukoistuksen. Tulokset ovat olleet melko vaatimattomia. Sähköinen raha ei vielä ole tuottanut läheskään kaikkia niitä hyötyjä, joita odotettiin, eikä sitä vielä pidetä uskottavana vaihtoehtona käteiselle.

1.6 Sen vuoksi komissio teki laajan selvityksen sähköisen rahan käytöstä. Se tuli siihen lopputulokseen, että eräät sähköistä rahaa koskevan direktiivin säädökset ovat haitanneet sähköisen rahan markkinoiden kasvamista vaikeuttamalla teknologista innovointia. Kuulemis- ja arviointiprosessi toi esille kaksi päähuolenaihetta. Ensimmäinen niistä liittyy sähköisen rahan sekä direktiivin soveltamisalan epäselvään määrittelyyn. Toinen taas koskee oikeudellisia puitteita, jotka kattavat toiminnan vakaan valvontajärjestelmän ja rahanpesun torjuntasääntöjen soveltamisen sähköiseen rahan. Johtopäätöksenä oli, että useimmat sähköistä rahaa koskevan direktiivin säännöksistä on tarkistettava. Sen vuoksi nykyinen direktiivi päätettiin korvata uudella. Asianomainen ehdotus KOM(2008) 627 lopullinen on tämän lausunnon aiheena.

1.7 Ehdotetun direktiivin tarkoituksena on mahdollistaa uusien innovatiivisten ja turvallisten sähköisen rahan järjestelmien kehittäminen, taata uusien toimijoiden pääsy markkinoille ja edistää todellista ja tuloksellista kilpailua kaikkien markkinaosapuolten välillä. ETSK:n mielestä aloite on tehty oikeaan aikaan, koska kuluttajien sitoutuminen tietoyhteiskuntaan on lisääntynyt erittäin voimakkaasti viime vuosikymmenen lopusta alkaen ja koska kuluttajaystävällisille sähköisen rahan järjestelmille on nyt patoutunut ja tyydyttämätöntä kysyntää. Direktiivillä pyritään poistamaan esteitä, jotka vaikeuttavat yritysten aloitteita kyseisen tarpeen tyydyttämiseksi.

1.8 On mahdollista, että pankkijärjestelmän kriisi ja yleinen huoli pankkien sääntelyn tehottomuudesta johtavat uuden sääntelyjärjestelmän käyttöönottoon rahoitusallalla. Näistä huolenaiheista riippumatta ETSK on tyytyväinen siihen, että ehdotettu järjestelmä on riittävä ja oikeasuhteinen. Uusia säännöksiä ei sovelleta luottokriisistä vastuussa olleisiin pankkilaitoksiin. Alkuperäisessä koskevan vaatimuksen lieventämisen ainoana tarkoituksena on poistaa alalle pääsyä vaikeuttavia esteitä. Sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoille asetettavat pääomavaatimukset ovat verrannolliset pankeille asetettuihin vaatimuksiin. Käyttäjien saatavien takuuna olevat varat turvataan erityisesti rajoittamalla investointikäyttöä. Järjestelmän rahamäärät pidetään mahdollisimman pieninä. Jos sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoista kehittyy maksu-markkinoilla todella tärkeä tekijä, direktiiviä voidaan siihen sisältyvien säännösten mukaan tarkistaa saatujen kokemusten valossa.

1.9 ETSK on jossain määrin huolestunut kuluttajansuojasta. Se kehottaakin komissiota tekemään direktiiviin muutoksia, jotka koskevat liikkeessä olevaa sähköistä rahaa vastaavien varojen investointikäytön rajoittamista, vastaanotettujen varojen välitöntä muuttamista sähköiseksi rahaksi, hybridiluonteisten sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoiden omien varojen turvaamista sekä sähköistä rahaa koskevien sopimusten ennakaisesta lunastamisesta perittävien maksujen poistamista.

1.10 Käteinen raha on anonyymi maksuväline. Maksajan henkilöllisyys ei tule ilmi yksinkertaisten käteismaksujen yhteydessä. Sähköisen rahan järjestelmät voivat olla anonyymejä tai maksaja voidaan tunnistaa. Uuden, entistä korkeamman 500 euron talletusrajan tulisi tehdä sähköisestä rahasta mahdollisille käyttäjille, erityisesti pankkipalveluverkoston ulkopuolella oleville tai sitä vain vähän käyttäville, nykyistä houkuttelevampi vaihtoehto. Vaikka kyseisen rajan ei kaiken järjen mukaan tulisi aiheuttaa suhteettoman suurta rahanpesuriskiä verrattuna siihen, mikä on mahdollista suurilla käteissummilla käsiteltäessä, ehdotetun rajan on kuitenkin syytä suhtautua jossain määrin varauksellisesti.

1.11 Kolikoiden ja setelien käytöstä aiheutuu pankeille ja kauppiaille tuotanto- ja käsittelykustannuksia. On selvää, että EU:n kansalaiset käyttävät jatkossakin käteistä rahaa maksuvälineenä ja arvon säilyttäjänä. Nykyisenä epävarmana aikana liikkeellä olevien setelien määrä on lisääntynyt erittäin paljon.

1.12 Direktiivi yksinään ei kykene kääntämään suuntausta. Sen sijaan sillä voidaan poistaa yritystoimintaa ja teknologiaa innovaatioita haittaavia esteitä. Mikään auktoriteetti ei voi pakottaa kansalaisia käyttämään sähköistä rahaa. Pankeilla on mahdollisuus toimia tiennäyttäjinä, mutta ne eivät ole edistyneet asiassa kovin hyvin muualla kuin Belgiassa, jossa on käytössä *Proton*-kortti. Matka- ja puhelinkorteista sekä verkkokaupasta saadut kokemukset osoittavat selvästi, että tietoyhteiskunnan sovelluksilla on taipumus laajentaa sähköisen rahan käyttöä. Sähköinen raha on lisäksi useissa tapauksissa muun liiketoiminnan oheistuote, joten sen liikkeeseenlaskija on usein hybridi-luonteinen yritys, joka ei ole keskittynyt yksinomaan sähköiseen rahan. Tätä yhteyttä sähköisen rahan ja muiden liiketoimintamallien välillä pidetään erittäin tärkeänä sähköisen rahan käytön lisääntymiselle. Direktiivi on laadittu helpottamaan kyseistä kehitystä, ja siksi ETSK kannattaa sitä.

1.13 Rahanpesun torjuntasääntöjen kehitys herättää perusluonteisia huolia. ETSK ei voi hyväksyä sitä, että kahdessa direktiivissä asetetaan keskenään ristiriitaisia rajoja, sillä se aiheuttaa asiattomia oikeudellisia sekaannuksia. Jos nyt käsiteltävänä olevassa direktiivissä asetetut rajat aiotaan pitää voimassa, rahanpesudirektiiviä on tarkistettava.

1.14 ETSK kehottaa kaikkia jäsenvaltioita ryhtymään myönteisiin poliittisiin toimenpiteisiin uuden direktiivin panemiseksi täytäntöön. On tärkeää, että säännöksiä kehitettäessä kuullaan elinkeinoelämää ja että ne laaditaan siten, ettei niistä aiheudu sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoille tai niiden asiakkaille liiallista taakkaa silloin, kun käsiteltävät rahasummat pysyvät erittäin pieninä. Valitun lähestymistavan mukaan jäsenvaltioiden viranomaisien vallassa on tukea tai tukahduttaa tämän siipiensä kantavuutta kokeilevan elinkeinoalan kehitystä. ETSK katsoo, että kaikkien jäsenvaltioiden olisi tuettava kyseistä alaa.

1.15 Käsiteltävänä oleva direktiivi on tärkeä, ja sillä voi olla kauaskantoisia vaikutuksia. ETSK kehottaa sähköisen rahan alan nykyisiä ja mahdollisia tulevia toimijoita arvioimaan direktiivin valossa uudestaan vahvuutensa, heikkoutensa, mahdollisuutensa ja riskinsä. Markkinoille tarjotaan nyt uusi mahdollisuus.

2. Johdanto

Kohdissa 2.2, 2.3 ja 2.4 selitetään sähköisen rahan perusominaisuudet ja sen yhteydet tietoyhteiskuntaan.

2.1 On olemassa useita esimerkkejä siitä, miten kuluttajien osallistuminen tietoyhteiskuntaan lisää sähköisen rahan käyttöä.

2.2 RFID⁽¹⁾-kortti on tästä hyvä esimerkki. RFID-sirulle voidaan tallentaa sähköistä rahaa. Yleinen sovellus on liikennejärjestelmän käyttömaksu. Hongkongissa otettiin vuonna 1997 käyttöön *Octopus*-kortti. Kyseessä on rahallista arvoa sisältävä, ladattava kontaktiton älykortti. Sen lisäksi, että korttia voi Hongkongissa käyttää lähes kaikkien julkisen liikenteen matkojen maksamiseen, sitä voi käyttää myös maksuvälineenä elintarvikemyymälöissä, supermarketissa, pikaruokaravintoloissa, pysäköintimittareissa, myyntiautomaateissa jne. Hongkongin 16–65-vuotiaasta väestöstä 95 prosenttia käyttää korttia. Kyseinen esimerkki osoittaa, miten kuluttajien sitoutuminen tietoyhteiskunnan sovelluksiin lisää sähköisen rahan käyttöä. Lontoon julkisessa liikenteessä on nyt yleisessä käytössä kontaktiton RFID-kortti *Oyster*. Käyttäjät odottavat nyt kortin käyttökohteiden laajentamista siten, että sillä voisi maksaa myös liikenteen solmukohtien ja asemien ympäristössä olevissa lehti- ja elintarvikemyymälöissä ja pikaruokamyymintipisteissä. Tällainen kehitys on todennäköistä sekä Yhdistyneessä kuningaskunnassa että muissa jäsenvaltioissa, kun RFID-kortit otetaan laajalti käyttöön.

2.3 Toinen esimerkki vieläkin laajemmalle levinneestä sovelluksesta ovat ennakoon maksetut (*prepaid*) matkapuhelinliittymät, joita voidaan jo nyt käyttää niinkin erilaisten palveluiden maksamiseen kuin puhelinavun saaminen tietokoneongelmiin, kilpailut, hyväntekeväisyys, vuorovaikutteiset pelit, aikuisviihde sekä uutis- ja tietopalvelut. Ennakoon ladattavien matkakorttien tavoin myös *prepaid*-puhelinliittymien tileillä oleva raha määritellään sähköiseksi rahaksi silloin kun muutkin yritykset kuin kuljetusyritykset tai puhelinoperaattorit alkavat hyväksyä sen maksuksi.

2.4 Myös internet edistää sähköisen rahan käyttöä, koska sähköisen rahan avulla voidaan tydyttää kaksi tärkeää tarvetta.

Useimpiin yrityksiltä kuluttajille suunnattuihin internetsovelluksiin sisältyy maksutapahtumia. Pankkipalveluverkoston ulkopuolella olevat asiakkaat jäävät automaattisesti myös näiden palveluiden ulkopuolelle, koska heillä ei ole luotto- tai pankkikorttia. Käyttämällä sähkörahakorttia he voivat hyötyä internetin tuomista eduista. Lisäksi *E-Bayn* kaltaiset huutokauppapalvelut ovat lisänneet merkittävästi kuluttajien välisiä rahasiirtoja internetissä. Kuluttajien väliset luotto- tai maksukorttimaksut eivät ole mahdollisia, vaan maksu on voitava tehdä luotettavasti sähköisellä rahalla. Tämän seurauksena on syntynyt *PayPalin*⁽²⁾ kaltaisia järjestelmiä. *PayPal* toimii symbioottisessa suhteessa *E-Bayhin*.

2.5 Matka- ja puhelinkorteista sekä verkkokaupasta saadut kokemukset osoittavat, että tietoyhteiskunnan sovellukset laajentavat sähköisen rahan käyttöä. Sähköinen raha voi lisäksi olla muun liiketoiminnan oheistuote, joten sen liikkeeseenlaskija saattaa usein olla hybridiluonteinen yritys. Tällaista yhteyttä sähköisen rahan ja muun liiketoiminnan välillä pidetään erittäin tärkeänä sähköisen rahan käytön lisääntymiselle. Tämä on otettu huomioon direktiiviä laadittaessa.

2.6 Pankkien kaltaisilla luottolaitoksilla on kaikki tarvittavat valmiudet toimia sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoina, ja ne toimivat asianmukaisten valvontajärjestelmien alaisuudessa. Luottolaitokset ovatkin jossain määrin ottaneet aloitteen asiassa. Belgiassa käytössä oleva *Proton*-kortti on pankkien yhteenliittymän tuote. Belgian pankkiasiakkaat käyttävät laajasti tätä pankki- ja rahakortin ominaisuudet yhdistävää maksuvälinettä. On mahdollista, että tulevaisuudessa otetaan käyttöön myös muita tällaisia yhdistelmäkortteja, joihin sisältyy RFID-teknoologiaan perustuva kontaktiton sähkörahatoiminto. Sähköisen rahan ja luottolaitosten muiden tuoteryhmien (kuten luotto- ja pankkikorttien) välillä on kuitenkin ilmeinen eturistiriita.

2.7 Toimiluvan saaneiden sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoiden (sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoita on 20, ja 127 yritykselle on myönnetty poikkeus) ja liikkeeseen lasketun sähköisen rahan vähäiset määrät (EU:ssa liikkeessä olevan sähköisen rahan määrä on nykyään miljardi euroa, kun käteistä on liikkeessä yli 637 miljardia euroa) osoittavat, ettei sähköisen rahan käyttö ole useimmissa jäsenvaltioissa oikeastaan päässyt vielä alkuun. Liikkeessä olevan käteisen rahan määrä on lisäksi lisääntynyt tasaisesti vuonna 2002 tapahtuneen euron käyttöönoton jälkeen.

(1) RFID (radiotaajuustunnistus) perustuu elektronisen sirun käyttöön. Siru voidaan liittää eri välineisiin, kuten tuotetunnisteisiin tai henkilökortteihin. Sirun sisältämät tiedot luetaan langattomalla lukulaitteella: kortin täytyy vain koskettaa lukijaa. Kyseistä sovellusta kutsutaan ”kontaktittomaksi”. ETSK:ssa käytössä olevien kulkulupien kaltaiset kortit ovat RFID-kortteja.

(2) *PayPal* aloitti toimintansa Yhdistyneen kuningaskunnan rahoituspalveluviranomaisen (*Financial Services Authority*, FSA) sääntelemänä sähköisen rahan liikkeeseenlaskijana. Se on sittemmin muuttunut luottolaitokseksi, ja sen kotipaikka on nykyään Luxemburg.

2.8 Edellä mainituista syistä komissio teki laajan selvityksen sähköisen rahan käytöstä. Kuulemis- ja arviointiprosessi toi esille kaksi sähköistä rahaa koskevaan nykyiseen direktiiviin liittyvää päähuolenaihetta. Ensimmäinen niistä liittyy sähköisen rahan ja direktiivin soveltamisalan epäselvään määrittelyyn. Toinen taas koskee oikeudellisia puitteita, joihin sisältyvät toiminnan vakauden valvontajärjestelmä ja rahanpesun torjuntasääntöjen soveltaminen sähköiseen rahaan.

2.9 Maksupalveludirektiivi 2007/64/EY tulee lisäksi voimaan marraskuussa 2009. Maksupalveludirektiivi on tärkeä siksi, että se luo maksulaitoksia varten erityisjärjestelmän, joka on sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoihin sovellettavan järjestelmän kaltainen. Maksupalveludirektiivi ei ole vertailukelpoinen sähköisestä rahasta annetun direktiivin kanssa, joten jos jälkimmäistä järjestelmää ei tarkisteta, oikeudellinen epävarmuus lisääntyy ajan myötä.

2.10 Johtopäätöksenä kaikesta edellä mainitusta voidaan todeta, että useimmat sähköistä rahaa koskevan direktiivin säännökset on tarkistettava. Sen vuoksi nykyinen direktiivi on päätetty korvata uudella. Asianomainen ehdotus on tämän lausunnon aiheena.

3. Direktiivin pääsisältö

3.1 Ehdotetun direktiivin tarkoituksena on mahdollistaa uusien innovatiivisten ja turvallisten sähköisen rahan järjestelmien kehittäminen, taata uusien toimijoiden pääsy markkinoille ja edistää todellista ja tuloksellista kilpailua kaikkien markkinaosapuolten välillä. Maksumarkkinoiden innovaatioiden odotetaan luovan konkreettisia hyötyjä asiakkaille ja liikeyrityksille sekä kansantalouteen laajemminkin. Samalla luovilla ratkaisulla tulisi voida nopeuttaa maksuja, parantaa käyttömukavuutta ja edistää sähköisiä toimintoja 2000-luvun tietoyhteiskunnassa.

3.2 Sähköisen rahan määritelmää selvennetään seuraavasti: sähköisellä rahalla tarkoitetaan rahallista arvoa, joka ilmenee liikkeeseenlaskijaan kohdistuvana saatavana, joka on tallennettu sähköisesti ja joka on laskettu liikkeeseen vastaanotettuja varoja vastaan (2 artiklan 2 kohta). Sitä ei sovelleta ennalta maksamiseen perustuviin, vain yhteen tarkoitukseen (suljetussa järjestelmässä) käytettäviin välineisiin, joita voi käyttää vain rajallisesti (1 artiklan 3 ja 4 kohta).

3.3 Uuden direktiivin soveltamisala helpottaa markkinoille pääsyä, koska sitä sovelletaan useisiin eri tarkoituksiin (avoimissa järjestelmissä) käytettävien elektronisten korttien, kuten RFID- ja puhelinkorttien, liikkeeseenlaskijoihin ja koska se kattaa palvelinperusteisen sähköisen rahan.

3.4 Sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoiden toiminta määritellään laajemmin 8 ja 9 artiklassa. Asialla on kaksi ulottuvuutta. Ensinnäkin sähköisen rahan liikkeellelaskijat voivat tarjota entistä useampia maksupalveludirektiivin liitteessä määriteltyjä

maksupalveluita. Niitä ovat muun muassa luottojen myöntäminen, lisäpalvelujen tarjoaminen ja maksujärjestelmien ylläpito. Toiseksi ne voivat ryhtyä harjoittamaan myös muuta liiketoimintaa kuin maksupalveluliiketoimintaa (esim. vähittäiskauppaa tai televiestintäpalveluja). Jälkimmäisessä tapauksessa ei enää ole välttämätöntä perustaa erillisiä sähköisen rahan liikkeellelaskijoita. Sen sijaan sähköisessä muodossa olevat varat on turvattava maksupalveludirektiivin säännösten mukaisesti. Tällaisten hybridiluonteisten sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoiden toiminnan sallimisen tulisi edistää sähköisen rahan liikkeeseenlaskemista.

3.5 Lunastusoikeudet kuuluvat kuluttajansuojan piiriin. Ne selvennetään 5 artiklassa: Jäsenvaltioiden on varmistettava, että sähköisen rahan liikkeeseenlaskijat luovuttavat rahan omistajan pyynnöstä minä hetkenä hyvänsä nimellisarvosta omistajan hallussa olevan sähköisen rahan rahallisen arvon. Säännös on aiheuttanut matkapuhelinoperaattoreille ongelmia niissä tapauksissa, joissa etukäteen maksettuihin puhelinpalveluihin on sisällytynyt mahdollisuus maksukäyttöön vähittäiskaupassa. Nämä tapaukset kuuluvat nyt 5 artiklan säännösten piiriin.

3.6 Vakauden valvontajärjestelmä noudattaa yleisesti ottaen maksupalveludirektiivin asianomaisia säännöksiä. Siihen sisältyy kuitenkin erityissäännöksiä järjestelmän suhteuttamiseksi riskeihin. Asiaan liittyy useita eri näkökohtia.

3.6.1 Sähköistä rahaa koskevassa direktiivissä säädetään, että sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoilla on oltava alkupääomaa miljoona euroa. Tätä pidetään nyt riskeihin nähden liiallisena vaatimuksena, sillä se vaikeuttaa sähköisen rahan alalla toimivien innovatiivisten pk-yritysten perustamista. Nyt ehdotetussa direktiivissä alkupääomavaatimus on pienennetty 125 000 euroon.

3.6.2 Alkupääoman lisäksi sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoilla on oltava omia varoja määrä, joka on tiettyssä suhteessa sähköisen rahan kulloisiinkin rahoitusvastuusiin. Sähköistä rahaa koskevassa direktiivissä vaadittava määrä on 2 prosenttia. Uusi vaatimus on 5 prosenttia, mutta se pienenee maksuvolyymin kasvaessa sen mukaan, kumpi on suurempi, liikkeessä olevan sähköisen rahan määrä vai maksuvolyymi.

3.6.3 Liikkeessä olevaa sähköistä rahaa vastaavien varojen investointikäyttöä rajoitetaan, mutta kuitenkin vain silloin, kun liikkeeseenlaskija harjoittaa muuta liiketoimintaa kuin maksupalvelutoimintaa (9 artikla).

3.6.4 Kolmannen rahanpesudirektiivin mukaiseen järjestelmään ehdotetut, rahanpesun torjuntaa koskevat tarkistukset vastaavat yritysten tarpeita ja elinkeinoelämän käytäntöjä. Käteisen sijasta kaikissa tapauksissa hyväksyttävän sähköisen rahan enimmäismäärä nostetaan 150 eurosta 500 euroon (16 artikla).

3.6.5 Sähköistä rahaa koskeva direktiivi antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden jättää soveltamatta useita toimiluvan myöntämistä koskevia vaatimuksia markkinoille pääsyn ja uusien toimijoiden innovaatioiden helpottamiseksi. Jäsenvaltiot ovat soveltaneet näitä poikkeuksia epä johdonmukaisesti, mikä on luonut markkinaosapuolille epätasapuoliset toimintaedellytykset. Uudessa järjestelmässä poikkeukset jatkuvat (10 artikla), mutta kuitenkin maksupalveludirektiivin asianomaisissa artikloissa täsmennetään, poikkeusjärjestelyjen piiriin kuuluvat sähköisen rahan liikkeeseenlaskijat eivät voi harjoittaa jäsenvaltioiden rajat ylittävää toimintaa. Toisin sanoen ylikansallisen toimiluvan saaminen ei ole mahdollista poikkeusmenettelyjä sovellettaessa.

4. Taloudellinen ja sosiaalinen näkökulma

4.1 ETSK on erittäin kiinnostunut etenemisestä Lissabonin strategian tavoitteiden saavuttamisessa. Komitea kannattaa direktiiviä, koska se edistää Lissabonin strategian kasvu- ja työllisyystavoitteiden saavuttamista muun muassa teknologisten innovaatioiden, yritysaloitteiden, luovan internettoiminnan ja pk-yritysten kehittämisen avulla, mikä auttaa kehittämään 2000-luvun tietoyhteiskuntaa.

4.2 On mahdollista, että pankkijärjestelmän kriisi ja yleinen huoli pankkien sääntelyn tehottomuudesta johtavat uuden sääntelyjärjestelmän käyttöönottoon rahoituslalla. Näistä huolenaiheista riippumatta ETSK on tyytyväinen siihen, että ehdotettu järjestelmä on riittävä ja oikeasuhteinen seuraavista syistä:

— Säännökset on laadittu maksupalveluita tarjoavia pk-yrityksiä silmällä pitäen. Nykyinen pankkikriisi käynnistyi pankkien luottoriskeistä. Koska sähköisen rahan liikkeeseenlaskijat eivät saa käyttää asiakkailta saamiaan varoja luotonantoon, kyseistä riskiä ei ole.

— Omia varoja koskevan vaatimuksen (ks. kohdat 3.6.1 ja 3.6.2 edellä) mukaan vaadittava alkupääoma nousee asteittain 125 000 eurosta liikkeessä olevan sähköisen rahan määrän lisääntyessä. Alkupääomaa koskevan vaatimuksen lieventämisen ainoana tarkoituksena on poistaa alalle pääsyä vaikeuttavia esteitä. Suurille sähköisen rahan määrille asetetaan direktiivissä merkittävät pääomavaatimukset.

— Sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoille asetettavat pääomavaatimukset ovat verrannolliset pankeille asetettuihin vaatimuksiin, ja käyttäjien saatavien takuuna olevat varat turvataan erityisesti rajoittamalla investointikäyttöä.

— Järjestelmän rahamäärät pidetään mahdollisimman pieninä. Jos sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoista kehittyä todella tärkeä tekijä maksumarkkinoilla, direktiiviä voidaan siihen sisältyvien säännösten mukaan tarkistaa saatujen kokemusten valossa.

4.3 ETSK on jossain määrin huolestunut kuluttajansuojasta. Se kehottaaakin komissiota tekemään direktiiviin seuraavat muutokset:

4.3.1 Sähköistä rahaa vastaavien varojen investointikäyttöä koskevia rajoituksia sovelletaan tällä hetkellä ainoastaan hybridiluonteisiin sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoihin. Asiakasturvallisuuden parantamiseksi kyseisiä säännöksiä tulisi soveltaa kaikkiin sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoihin.

4.3.2 Sähköisen rahan liikkeeseenlaskijat eivät saa tallettaa asiakkailta saamiaan rahoja vakuudeksi, vaan vastaanotetut varat on heti muutettava sähköiseksi rahaksi. Tätä turvavaatimusta ei direktiivissä ilmaista selvästi.

4.3.3 9 artiklaa olisi muutettava esittämällä selvästi vaatimus siitä, että hybridiluonteisten liikkeeseenlaskijoiden olisi erityisesti turvattava sähköiseen rahaan liittyvien rahoitusvastuiden kattamiseksi tarvittavat varat.

4.3.4 5 artiklan 4 kohdassa säädetään, että sopimuksen päättymispäivänä lunastettava sähköisesti tallennettu raha on palautettava kuluitta. Saman artiklan 5 kohdassa annetaan kuitenkin mahdollisuus veloittaa maksu ennen sopimuskauden päättymistä tapahtuvasta lunastuksesta. Jälkimmäinen säännös olisi poistettava, koska sopimuksen päättymispäivänä ja ennen sopimuskauden päättymistä tapahtuvien lunastusten välillä ei ole eroa ja koska säännöksen vuoksi ryhdytään todennäköisesti soveltamaan sellaisia sopimuskauden päättymiskäytäntöjä, jotka lieventävät asiakkaan tuntemista koskevia varovaisuusvaatimuksia.

4.4 Suhtautuminen käteiseen rahaan sekä teknologiaan vaihtelee EU:n eri kulttuureissa. Sähköpostin ja internetin käytön yleisyys voi antaa jonkinlaisia viitteitä sähköisen rahan käyttöönoton todennäköisestä etenemisestä. Toinen asiaan vaikuttava tekijä on vähittäismyynti- ja palvelualojen henkilöstörakenne. Suuret yritykset hyväksyvät todennäköisesti sähköisen rahan maksuvälineeksi varhaisessa vaiheessa. Näistä ja muista jäsenvaltioiden luonteeseen liittyvistä syistä ei olisi viisasta odottaa, että sähköinen raha otettaisiin yhtä nopeasti käyttöön kaikkialla EU:ssa.

4.5 Noin 20:stä sähköisen rahan liikkeeseenlaskijasta noin 15 saa tarjota palveluitaan Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Tähän on vaikuttanut Yhdistyneen kuningaskunnan rahoituspalveluviranomaisen (*Financial Services Authority*, FSA) myönteinen suhtautuminen sähköiseen rahaan. FSA on erityisesti kuullut elinkeinoelämää Yhdistyneessä kuningaskunnassa sovellettavien säännösten käytännön toteutettavuuden varmistamiseksi. Siinä on myös onnistuttu. ETSK kehottaa kaikkia jäsenvaltioita suhtautumaan uuteen direktiiviin yhtä myönteisesti. Tällaisella politiikalla edistettäisiin todennäköisesti sähköisen rahan käyttöön-ottoa kaikkialla EU:ssa.

4.6 Rahanpesun torjuntasääntöjen kehitys herättää perusluonteisia huolia. Kolmannessa rahanpesudirektiivissä on artikla, jossa jäsenvaltioille annetaan mahdollisuus olla noudattamatta asiakkaan tuntemisvelvollisuutta tai lykätä kyseisiä toimenpiteitä (yksinkertaistettu asiakkaiden tuntemisvelvollisuus) sähköisen rahan käytön yhteydessä, jos sähköiseen välineeseen voi tallentaa enintään 150 euroa (jos välinettä ei voida ladata uudelleen) tai enintään 2 500 euroa kalenterivuodessa (jos väline voidaan ladata uudelleen). Maksupalveludirektiivissä sekä sähköistä rahaa koskevan direktiivin ehdotetussa tarkistuksessa vastaavat rajat ovat 500 ja 3 000 euroa. ETSK ei voi hyväksyä sitä, että kahdessa direktiivissä asetetaan keskenään ristiriitaisia rajoja, sillä se aiheuttaa asiatonta oikeudellista sekaannusta. Jos nyt käsiteltävänä olevassa direktiivissä asetetut rajat aiotaan pitää voimassa, rahanpesudirektiiviä on tarkistettava.

4.7 Käteinen raha on anonymi maksuväline. Maksajan henkilöllisyys ei tule ilmi yksinkertaisten käteismaksujen yhteydessä. Sähköisen rahan järjestelmät voivat olla anonymimejä tai ne voi-

vat edellyttää maksajan tunnistamista. Sähköistä rahaa koskevan direktiivin täytäntöönpanon ongelmana jäsenvaltioissa on ollut se, että velvollisuus ottaa selkoa asiakkaista (*know your customer*-periaate) on usein viety äärimmäisyyteen. Useat käyttäjät saattavat haluta pysyä tuntemattomina pienten rahasiirtojen yhteydessä. Yhdistyneessä kuningaskunnassa sähköistä rahaa koskeva direktiivi on pantu täytäntöön siten, että asiakkaan tietojen selvittämiseksi on ryhdyttävä toimenpiteisiin vasta sitten, kun asiakkaan toiminta on merkittävää. Uuden, entistä korkeamman 500 euron talletusrajan tulisi tehdä sähköisestä rahasta mahdollisille käyttäjille, erityisesti pankkipalveluverkoston ulkopuolella oleville tai sitä vain vähän käyttäville, nykyistä houkuttelevampi vaihtoehto. Vaikka kyseisen rajan ei kaiken järjen mukaan tulisi aiheuttaa suhteettoman suurta rahanpesuriskiä verrattuna siihen, mikä on mahdollista suuria käteissummia käsiteltäessä, ehdotettuun rajaan on kuitenkin syytä suhtautua jossain määrin varuksellisesti.

4.8 Sähköinen raha helpottaa talouteen osallistumista. Yhteiskunnassa, jossa yhä useammin edellytetään maksamista pankki- tai luottokortilla, mahdollisuus saada käteiskortti, jota voi käyttää luotto- ja maksutapahtumiin, saattaa olla erittäin houkutteleva. Tietyt yhteiskuntaryhmät voisivat erityisesti hyötyä tästä mahdollisuudesta. Niistä mainittakoon maahanmuuttajat, pankkipalveluverkoston ulkopuolella olevat tai sitä vain vähän käyttävät ja eräissä tapauksissa nuoret ja vammaiset. ETSK on huolestunut siitä, että kuluttajansuojanäkökulmasta kyseiset ryhmät ovat myös kaikkein haavoittuvimmat. Jäsenvaltioiden tulisikin ottaa tämä haavoittuvuus huomioon, kun ne panevat direktiivin täytäntöön.

Bryssel 26 päivänä helmikuuta 2009.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI